

ശ്രീഃ
ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ
ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ
ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര
പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ അയോധ്യാകാണ്ഡേ

॥ പഞ്ചസപ്തതിതമഃ സർഗഃ ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

ശ്രീ രംഗരാമാനുജ മഹാദേശികൻ

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

ശ്രീഃ
ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ
ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ
ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര
പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

॥ പഞ്ചസപ്തതിതമഃ സർഗഃ ॥

കൗസൽയായാഃ സമക്ഷേ ഭരതസ്യ ശപഥഃ

ദീർഘകാലാത് സമുത്ഥായ
സംജ്ഞാം ലബ്ധ്വാ സ വീര്യവാൻ |
നേത്രാഭ്യാമശ്രുപൂർണാഭ്യാം
ദീനാംമുദ്ദീക്ഷ്യ മാതരം || 2.75.1 ||

സോഽമാത്യമധ്യേ ഭരതോ
ജനനീമഭ്യുകുത്സയത് |
രാജ്യം ന ക്രമയേ ജാതു
മന്ത്രയേ നാപി മാതരം || 2.75.2 ||

അഭിഷേകം ന ജാനാമി
യോഽഭ്യുദ് രാജ്ഞാ സമീക്ഷിതഃ |
വിപ്രകൃഷ്ടേ ഹൃഹം ദേവേ
ശത്രുഘ്നസഹിതോഽഭവം || 2.75.3 ||

വനവാസം ന ജാനാമി
രാമസ്യാഹം മഹാത്മനഃ |
വിവാസനം ച സൗമിത്രേ
സീതായാശ്ച യഥാഭവത് || 2.75.4 ||

തഥൈവ ക്രോശതസ്തസ്യ
 ഭരതസ്യ മഹാത്മനഃ |
 കൗസൽയാ ശബ്ദമാജ്ഞായ
 സുമിത്രാം ചേദമബ്രവീത് || 2.75.5 ||

ആഗതഃ ക്രൂരകാർയായാഃ
 കൈകേയോ ഭരതഃ സുതഃ |
 തമഹം ദ്രഷ്ടുമിച്ഛാമി
 ഭരതം ദീർഘദർശിനം || 2.75.6 ||

ഏവമുക്ത്വാ സുമിത്രാം താം
 വിവർണ്ണവദനാ കൃശാ |
 പ്രതസ്ഥേ ഭരതോ യത്ര
 വേപമാനാ വിചേതനാ || 2.75.7 ||

സ തു രാജാത്മജശ്ചാപി
 ശത്രുഘ്നസഹിതസ്തദാ |
 പ്രതസ്ഥേ ഭരതോ യേന
 കൗസൽയായാ നിവേശനം || 2.75.8 ||

തതഃ ശത്രുഘ്നഭരതൗ
 കൗസൽയാം പ്രേക്ഷ്യ ദുഃഖിതൗ |
 പര്യഷ്വജേതാം ദുഃഖാർതാം
 പതിതാം നഷ്ടചേതനാം || 2.75.9 ||

രുദന്തൗ രുദതീ ദുഃഖാത്
 സമേത്യാർയാ മനസ്വിനീ |
 ഭരതം പ്രത്യുവാചേദം
 കൗസൽയാ ഭൃശദുഃഖിതാ || 2.75.10 ||

ഇദം തേ രാജ്യകാമസ്യ
 രാജ്യം പ്രാപ്തമകണ്ടകം |
 സമ്പ്രാപ്തം ബത കൈകേയോ
 ശീഘ്രം ക്രൂരേണ കർമണാ || 2.75.11 ||

പ്രസ്ഥാപ്യ ചീരവസനം
 പുത്രം മേ വനവാസിനം |
 കൈകേയീ കം ഗുണം തത്ര
 പശ്യതി ക്രൂരദർശിനീ || 2.75.12 ||

ക്ഷിപ്രം മാമപി കൈകേയീ
 പ്രസ്ഥാപയിതുമർഹതി |
 ഹിരണ്യനാഭോ യത്രാസ്തേ
 സുതോ മേ സുമഹായശാഃ || 2.75.13 ||

അഥവാ സ്വയമേവാഹം
 സുമിത്രാനുചരാ സുഖം |
 അഗ്നിഹോത്രം പുരസ്കൃത്യ
 പ്രസ്ഥാസ്യേ യത്ര രാഘവഃ || 2.75.14 ||

കാമം വാ സ്വയമേവാദ്യ
 തത്ര മാം നേതുമർഹസി |
 യത്രാസൗ പുരുഷവ്യാഘ്ര -
 സ്തപ്യതേ മേ സുതസ്തപഃ || 2.75.15 ||

ഇദം ഹി തവ വിസ്തീർണം
 ധനധാന്യസമാചിതം |
 ഹസ്ത്യശ്വരഥസമ്പൂർണം
 രാജ്യം നിർയാതിതം തയാ || 2.75.16 ||

ഇത്യാദിബഹുഭിർവാക്യൈഃ
 ക്രൂരൈഃ സംഭർത്സിതോന്മലഃ |
 വിവൃഥേ ഭരതോന്തീവ
 വ്രണേ തുഭ്യേവ സൂചിനാ || 2.75.17 ||

പപാത ചരണൗ തസ്യ -
 സ്തദാ സംഭ്രാന്തചേതനഃ |
 വിലപ്യ ബഹുധാസഞ്ജേതാ
 ലബ്ധസഞ്ജ്ഞസ്തദാഭവത് || 2.75.18 ||

ഏവം വിലപമാനാം താം
 പ്രാഞ്ജലിർഭരതസ്തദാ |
 കൗസൽയാം പ്രത്യുവാചേദം
 ശോകൈർബഹുഭിരാവൃതാം || 2.75.19 ||

ആർയേ കസ്മാദജാനന്തം
 ഗർഹസേ മാമകൽമഷം |
 വിപുലാം ച മമ പ്രീതിം
 സ്ഥിതാം ജാനാസി രാഘവേ || 2.75.20 ||

കൃതശാസ്ത്രാനുഗാ ബുദ്ധി -
 ര്ഥാ ഭൂത് തസ്യ കദാചന |
 സത്യസന്ധഃ സതാം ശ്രേഷ്ഠോ
 യസ്യാർയോന്മതേ ഗതഃ || 2.75.21 ||

പ്രേഷ്യം പാപീയസാം യാതു
 സൂര്യം ച പ്രതി മേഹതു |
 ഹന്തു പാദേന ഗാഃ സുപ്താ
 യസ്യാർയോന്മതേ ഗതഃ || 2.75.22 ||

കാരയിത്വാ മഹത് കർമ

ഭർതാ ഭൃത്യമനർഥകം |

അധർമോ യോന്ത്യ സോന്ത്യാസ്തു

യത്യാർയോന്തുമതേ ഗതഃ || 2.75.23 ||

പരിപാലയമാനസ്യ

രാജേണാ ഭൂതാനി പുത്രവത് |

തതസ്തു ദ്രുഹ്യതാം പാപം

യത്യാർയോന്തുമതേ ഗതഃ || 2.75.24 ||

ബലിഷ്ഠഭാഗമുദ്ധൃത്യ

നൃപത്യാരക്ഷിതഃ പ്രജാഃ |

അധർമോ യോന്ത്യ സോന്ത്യാസ്തു

യത്യാർയോന്തുമതേ ഗതഃ || 2.75.25 ||

സംശ്രുത്യ ച തപസ്വിഭ്യഃ

സത്രേ വൈ യജ്ഞദക്ഷിണാം |

താം ചാപലപതാം പാപം

യത്യാർയോന്തുമതേ ഗതഃ || 2.75.26 ||

ഹസ്ത്യശ്വരഥസംബാധേ

യുദ്ധേ ശസ്ത്രസമാകുലേ |

മാ സ്മ കാർഷീത് സതാം ധർമം

യത്യാർയോന്തുമതേ ഗതഃ || 2.75.27 ||

ഉപദിഷ്ടം സുസൂക്ഷ്മാർഥം

ശാസ്ത്രം യത്തേന ധീമതാ |

സ നാശയതു ദുഷ്ടാത്മാ

യത്യാർയോന്തുമതേ ഗതഃ || 2.75.28 ||

മാ ച തം വൃദ്ധബാഹ്വംസം
 ചന്ദ്രഭാസ്കരതേജസം |
 ദ്രാക്ഷീദ് രാജ്യസ്ഥമാസീനം
 യസ്യാർയോനുമതേ ഗതഃ || 2.75.29 ||

പായസം കൃസരം ഛാഗം
 വൃഥാ സോഷ്ണാതു നിർഘൃണഃ |
 ഗുരുംശ്ചാപ്യവജാനാതു
 യസ്യാർയോനുമതേ ഗതഃ || 2.75.30 ||

ഗാശ്ച സ്പൃശതു പാദേന
 ഗുരുൻ പരിവദേത ച |
 മിത്രേ ദ്രുഹ്യേത സോത്യർഥം
 യസ്യാർയോനുമതേ ഗതഃ || 2.75.31 ||

വിശ്വാസാത് കഥിതം കിഞ്ചിത്
 പരിവാദം മിഥഃ ക്വചിത് |
 വിവൃണോതു സ ദുഷ്ടാത്മാ
 യസ്യാർയോനുമതേ ഗതഃ || 2.75.32 ||

അകർതാ ചാകൃതജ്ഞൈശ്ച
 ത്യക്താത്മാ നിരപത്രപഃ |
 ലോകേ ഭവതു വിദ്വിഷ്ടോ
 യസ്യാർയോനുമതേ ഗതഃ || 2.75.33 ||

പുത്രൈർദാസൈശ്ച ഭൃത്യൈശ്ച
 സ്വഗൃഹേ പരിവാരിതഃ |
 സ ഏകോ മൃഷ്ടമശ്നാതു
 യസ്യാർയോനുമതേ ഗതഃ || 2.75.34 ||

അപ്രാപ്യ സദൃശാൻ ദാരാ -

നനപത്യഃ പ്രമീയതാം |

അനവാപ്യ ക്രിയാം ധർത്യാം

യസ്യാർത്ഥോഽനുമതേ ഗതഃ || 2.75.35 ||

മാർ്ജ്ജനഃ സന്തതിം ദ്രാക്ഷീത്

സ്വേഷു ദാരേഷു ദുഃഖിതഃ |

ആയുഃസമഗ്രമപ്രാപ്യ

യസ്യാർത്ഥോഽനുമതേ ഗതഃ || 2.75.36 ||

രാജസ്ത്രീബാലവൃദ്ധാനാം

വധേ യത് പാപമുച്യതേ |

ഭൃത്യത്യാഗേ ച യത് പാപം

തത് പാപം പ്രതിപദ്യതാം || 2.75.37 ||

ലാക്ഷയാ മധുമാംസേന

ലോഹേന ച വിഷേണ ച |

സദൈവ ബിഭൃയാദ് ഭൃത്യാൻ

യസ്യാർത്ഥോഽനുമതേ ഗതഃ || 2.75.38 ||

സംഗ്രാമേ സമുപോഡേ ച

ശത്രുപക്ഷഭയങ്കരേ |

പലായമാനോ വധ്യേത

യസ്യാർത്ഥോഽനുമതേ ഗതഃ || 2.75.39 ||

കപാലപാണിഃ പുഥ്വിവീ -

മടതാം ചീരസംവൃതഃ |

ഭിക്ഷമാണോ യഥോൻമത്തോ

യസ്യാർത്ഥോഽനുമതേ ഗതഃ || 2.75.40 ||

മദ്യപ്രസക്തോ ഭവതു

സ്ത്രീഷ്വക്ഷേഷു ച നിത്യശഃ |

കാമക്രാധാഭിഭൂതശ്ച

യസ്യാർയോനുമതേ ഗതഃ || 2.75.41 ||

മാസ്യ ധർമ്മേ മനോ ഭൂയാ -

ദധർമം സ നിഷേവതാം |

അപാത്രവർഷീ ഭവതു

യസ്യാർയോനുമതേ ഗതഃ || 2.75.42 ||

സഞ്ചിതായസ്യ വിത്താനി

വിവിധാനി സഹസ്രശഃ |

ദസ്യുഭിർവിപ്രലുപ്യന്താം

യസ്യാർയോനുമതേ ഗതഃ || 2.75.43 ||

ഉഭേ സന്ധ്യ ശയാനസ്യ

യത് പാപം പരികൽപ്യതേ |

തച്ച പാപം ഭവേത് തസ്യ

യസ്യാർയോനുമതേ ഗതഃ || 2.75.44 ||

യദഗ്നിദായകേ പാപം

യത് പാപം ഗുരുതൽപഗേ |

മിത്രഭ്രാഹ്മണ ച യത് പാപം

തത് പാപം പ്രതിപദ്യതാം || 2.75.45 ||

ദേവതാനാം പിതൃണാം ച

മാതാപിത്രാസ്തഥൈവ ച |

മാ സ്ഥ കാർഷീത് സ ശുശ്രൂഷാം

യസ്യാർയോനുമതേ ഗതഃ || 2.75.46 ||

സതാം ലോകാത് സതാം കീർത്യാഃ
 സജ്ജുഷ്ഠാത് കർമ്മണസ്തഥാ |
 ഭൃശ്യതു ക്ഷിപ്രമദ്യൈവ
 യസ്യാർയോനുമതേ ഗതഃ || 2.75.47 ||

അപാസ്യ മാത്യശുശ്രൂഷാ -
 മനർഥേ സോവതിഷ്ഠതാം |
 ദീർഘബാഹുർമഹാവക്ഷാ
 യസ്യാർയോനുമതേ ഗതഃ || 2.75.48 ||

ബഹുഭൃത്യോ ദരിദ്രശ്ച
 ജ്വരരോഗസമൻവിതഃ |
 സമായാത് സതതം ക്ലേശം
 യസ്യാർയോനുമതേ ഗതഃ || 2.75.49 ||

ആശാമാശംസമാനാനാം
 ദീനാനാമൂർധ്വചക്ഷുഷാം |
 അർഥിനാം വിതഥാം കുർയാദ്
 യസ്യാർയോനുമതേ ഗതഃ || 2.75.50 ||

മായയാ രഥതാം നിത്യം
 പുരുഷഃ പിശുനോശുചിഃ |
 രാജേണാ ഭീതസ്ത്വധർമാത്മാ
 യസ്യാർയോനുമതേ ഗതഃ || 2.75.51 ||

ഋതൂസ്നാതാം സതീം ഭാർയാ -
 മൃതുകാലാനുരോധിനീം |
 അതിവർത്തേ ദുഷ്ടാത്മാ
 യസ്യാർയോനുമതേ ഗതഃ || 2.75.52 ||

വിപ്രലുപ്തപ്രജാതസ്യ
 ദുഷ്കൃതം ബ്രാഹ്മണസ്യ യത് |
 തദേതത് പ്രതിപദ്യതേ
 യസ്യാർയോനുമതേ ഗതഃ || 2.75.53 ||

ബ്രാഹ്മണായോദ്യതാം പൂജാം
 വിഹന്തു കലുഷേന്ദ്രിയഃ |
 ബാലവത്സാം ച ഗാം ദോഗ്ധു
 യസ്യാർയോനുമതേ ഗതഃ || 2.75.54 ||

ധർമ്മദാരാൻ പരിത്യജ്യ
 പരദാരാൻ നിഷേവതാം |
 ത്യക്തധർമ്മരതിർമുഢോ
 യസ്യാർയോനുമതേ ഗതഃ || 2.75.55 ||

പാനീയദുഷകേ പാപം
 തഥൈവ വിഷദായകേ |
 യത്തദേകഃ സ ലഭതാം
 യസ്യാർയോനുമതേ ഗതഃ || 2.75.56 ||

തൃഷാർതം സതി പാനീയേ
 വിപ്രലംഭേന യോജയൻ |
 യത് പാപം ലഭതേ തത് സ്വാദ്
 യസ്യാർയോനുമതേ ഗതഃ || 2.75.57 ||

ഭക്ത്യാ വിവദമാനേഷു
 മാർഗമാശ്രിത്യ പശ്യതഃ |
 തേന പാപേന യുജ്യേത
 യസ്യാർയോനുമതേ ഗതഃ || 2.75.58 ||

ഏവമാശ്വാസയന്നേവ

ദുഃഖാർത്ത്യാനുപപാത ഹ |

വിഹീനാം പതിപുത്രാഭ്യം

കൗസൽയാം പാർഥിവാത്മജഃ || 2.75.59 ||

തദാ തം ശപഥൈഃ കഷ്ടൈഃ

ശപമാനമചേതനം |

ഭരതം ശോകസന്തപ്തം

കൗസൽയാ വാക്യമബ്രവീത് || 2.75.60 ||

മമ ദുഃഖമിദം പുത്ര

ഭൂയഃ സമുപജായതേ |

ശപഥൈഃ ശപമാനോ ഹി

പ്രാണാനുപരുന്നത്സി മേ || 2.75.61 ||

ദിഷ്ട്വാ ന ചലിതോ ധർമാ -

ദാത്മാ തേ സഹലക്ഷണഃ |

വത്സ സത്യപ്രതിജ്ഞാ ഹി

സതാം ലോകാനവാപ്സ്യസി || 2.75.62 ||

ഇത്യുക്ത്വാ ചാങ്കമാനീയ

ഭരതം ഭ്രാതൃവത്സലം |

പരിഷ്ഠജ്യ മഹാബാഹും

രുരോദ ഭൃശദുഃഖിതാ || 2.75.63 ||

ഏവം വിലപമാനസ്യ

ദുഃഖാർത്ത്സ്യ മഹാത്മനഃ |

മോഹാച്ച ശോകസംരംഭാദ്

ബഭൂവ ലുലിതം മനഃ || 2.75.64 ||

ലാലപ്യമാനസ്യ വിചേതനസ്യ

പ്രണഷ്ടബുദ്ധേഃ പതിതസ്യ ഭൂമൗ |

മുഹൂർമുഹൂർനിഃശ്വസതശ്ച ദീർഘം

സാ തസ്യ ശോഭേന ജഗാമ രാത്രിഃ || 2.75.65 ||

|| ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ

അയോധ്യാകാണ്ഡേ പഞ്ചസപ്തതിതമഃ സർഗഃ ||